

Tóth János

A Magyar Olajipari Múzeum rövid története*

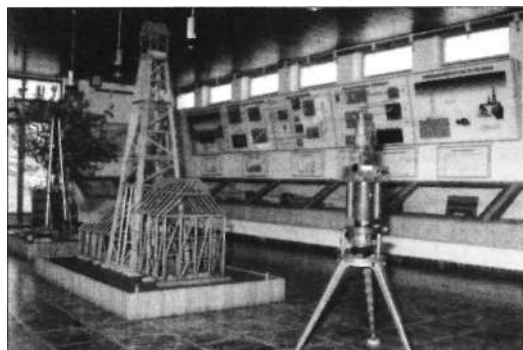
Magyarországon 1955 és 1970 között alakult a legtöbb szakmúzeum. A magyar olajipar hasonlóan a többi iparághoz, létrehozta saját (technikai) műszaki múzeumát. Ma 15, országos gyűjtőkörű iparági szakmúzeum működik (például: Érc és Ásványbányászati Múzeum - Rudabánya, Központi Bányászati Múzeum - Sopron, Magyar Elektrotechnikai Múzeum - Budapest, Magyar Építőipari Múzeum - Veszprém, Magyar Vegyészeti Múzeum - Várpalota). Az egyes szakmák szakterületeinek kiváló művelői a tárgyi, írásos és képi relikviák megőrzésével kívántak emléket állítani elődeik tevékenységének, a szakma történetének. Az ötletszerű gyűjtést hamarosan a tudatos válogatás, gyűjtés követte. A szakmúzeumok ipari szakemberek, iparvállalatok, a kulturális tárca kezdeményezésére, tevékeny részvételükkel jöttek létre. A mérnökök, geológusok, közgazdászok, technikusok amatőr technikatörténésszé váltak, s napi felelősségteljes munkájuk mellett nagy lelkesedéssel párosult szakmaszeretettel igyekeztek az ipari múlt emberi, dokumentális, tárgyi, hangemlékeit stb. megmenteni, megőrizni az utódok számára. Széleskörű összefogás eredményeként 1969. szeptember 27-én nyílt meg Zalaegerszegen a Dunántúli Olajipari Múzeum. A Művelődésügyi Minisztérium 1971. március 26-ai keltezésű működési engedélye már országos gyűjtőkörű Magyar Olajipari Múzeumról szól. A múzeum létrehozásában a Dunántúli Kőolaj-és Földgáztermelő Vállalat - élén Tóth Ferenc igazgatóval - jeleskedett. A munkában sokat segített néhai Dedinszki János, néhai Horváth László, Bacsinszky Tibor, Buda Ernő és sokan mások.

A magyar olajipar ipar-, technika-, technológia-, gazdaság- és életmódtörténeti emlékek gyűjtésére, tudományos feldolgozására és bemutatására létesítette a múzeumot. A 3 hektáros kiállítási terület az 1968-ban megnyílt Göcseji Falumúzeum mellett kapott helyet. A két múzeum egyedülálló együttesként néprajzi és ipartörténeti ismereteket közvetít a látogatóknak. A két múzeum mintegy 8 hektáros területe - a finnugor néprajzi kiállítással együtt - esztétikus környezetben félnapos-egynapos tartalmas progra-

mot kínál az érdeklődőknek. A Magyar Olajipari Múzeum feladata sokrétű, gyűjteményei őrzik, kiállításai bemutatják, kiadványai közkinccsé teszik a magyar olajipar, gázipar, gázszolgáltatás, vízbányászat, geotermia emlékeit.

A múzeum gyűjteményei

Technikatörténeti tárgyi gyűjtemény (műszaki emlék gyűjtemény). A XIX. század végétől napjainkig reprezentálja a szénhidrogénipar valamennyi ágazatának berendezéseit, gépeit, tárgyait. (Geofizikai eszközök, fúróberendezések, fúrású eszközök, csövek, termelési berendezések, szivattyúk, hőcserélők, szeparátorok, műszerek, szerszámok, makettek stb.)

Részlet az iparbemutató csarnokból

Ipar- és technikatörténeti dokumentumgyűjtemény (archívum). Ebben a XIX-XX. század fordulójától található a hazai cégek iratai; az iparág és a szakma jeles egyéniségeinek - főleg személyes jellegű - dokumentumanyagai.

Adattár. A múzeum működésével, sokrétű tevékenységével, a gyűjteményekkel kapcsolatos írásos kísérőanyag.

Történeti gyűjtemény. Vállalatoktól és hagyatékokból származó kortörténeti jellegű kisebb írásos anyag (igazolvány, oklevél, munkakönyv, meghívó, céges papír stb.), valamint műszaki vonatkozású apróbb tárgyak (bélyegző, jelvény, karszalag stb.).

* A Magyar Olajipari Múzeum (MOIM) tevékenységét mutatjuk be több oldalról ebben a számunkban. A múzeumról, tevékenységéről, az ott dolgozók írásából és más ide tartozó írásokból kibontakozik az „olajosok” világa. Kulturális folyóiratként célunk az ő hagyatéku-
ápolása is. (A szerk.)

Részlet a szabadtéri műszaki emlékkiállításból

Fotógyűjtemény. Fekete-fehér és színes negatív, pozitív, valamint diapozitív. A fotók egyúttal ábrázolják a magyar ipar más területeit, a hazai és külföldi tájakat, a szakma és a közélet szereplőit. A több mint 100 db üveglemez-negatív fotótörténeti érdekesség.

Filmtár, videotár. Különböző méretű keskenyfilmek és videokazetták.

Hangemlékgűjtemény (magnetofonszalagok és -kazetták).

Könyvtár. Olajipari, geológiai, geofizikai, bányászati, természettudományi, gépészeti, kémiai, történelmi, múzeológiai tárgyú szakkönyvek és folyóiratok a múlt század közepétől. Ritka, régi szakkönyvek és szakfolyóiratok is találhatóak az állományban. Országunkban is jelentősnek mondható a mintegy 3500 fajta vegyes témájú könyvekből álló miniatűrkönyv gyűjtemény.

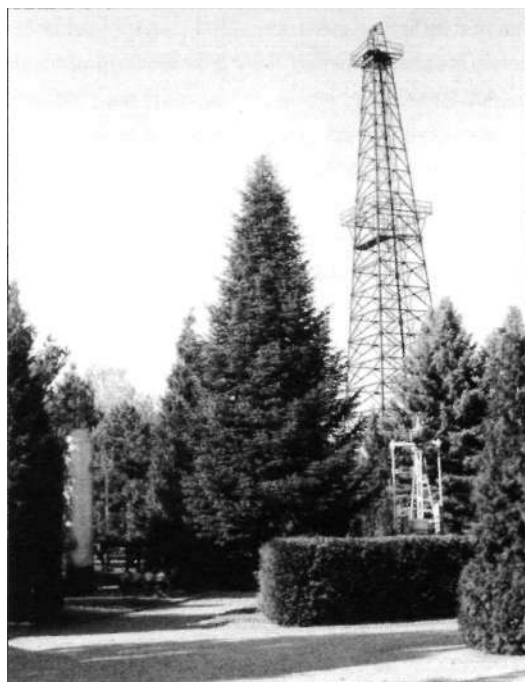
Képző- és iparművészeti gyűjtemény. A szénhidrogénipar valamely területét ábrázoló festmény, grafika, rézkarc, érem, plakett stb. Egyedülálló gyűjteményrész a Szent Borbála alkotások, dokumentumok és a „Jármai bányászattörténeti anyag”. Különlegesen szép a bányász, kohász, erdész kupák gyűjteménye.

Bélyeggyűjtemény. Olajipari témájú bélyegek, képeslapok, levelek és egyéb parafilatéliai ritkaságok a világ minden tájáról.

Ásványgyűjtemény. Bemutatja a mélyfúrások kőzetmintáit, a fontosabb hazai ásványgyűjtő lelőhelyek jellemzőbb darabjait, számos külföldi ásványt. Látható néhány különlegesen szép és ritka ásvány is.

Olajipari szoborpark. Tizenegy elhunyt kiváló olajipari szakember bronz mellszobra: dr. Böckh Hugó, dr. Papp Simon, dr. Varga József, dr. Gyulay Zoltán, dr. Kertai György, Bencze László, Hága László, dr. Vajta László, dr. Alliquander Ödön, dr. Szilas A. Pál, dr. Vámos Endre. A szobrok rozsdamentes acélszöből készült posztamentesen helyezkednek el.

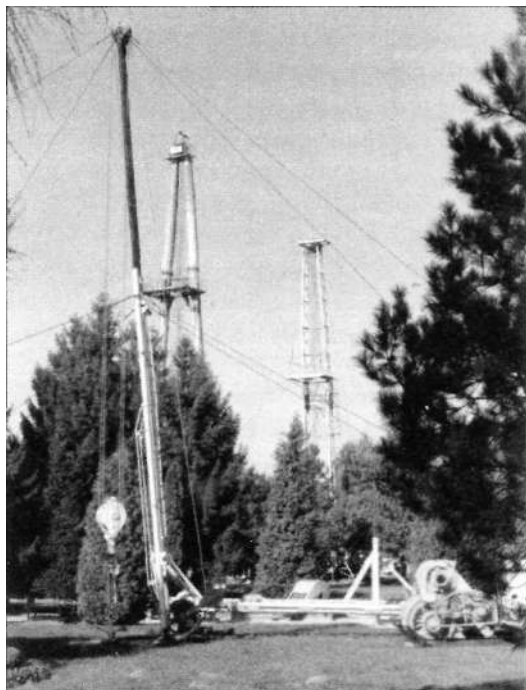
Külön kell kiemelni az 1991 óta múzeumunkhoz tartozó Zsigmondy Vilmos Gyűjteményt, amely a vízkutatás és vízkútfúrás emlékeit mutatja be. E gyűjtemény újjáalakított állandó kiállítása várhatóan 2003. IV. negyedévében nyílik meg Zalaegerszegen.

Részlet a szabadtéri műszaki emlékkiállításból

A vízbányászat berendezései, gépei szabadtéri kiállításunk egyik legszebb tárgyegyüttese. Hasonló jellegű különálló gyűjteményegyüttes a Budapest mellett, Vecsésen 1995-ben létesült filia, ahol a kőolaj és földgáz csővezeték szállításának eszközeit, doku-

meritumait tekinthetik meg az érdeklődők, szerény szabadtéri kiállításon és az ízlésesen berendezett 200 m²-es kiállítási teremben. Bázakerettyén, a BT-2 tankállomás hajdani kezelőépületében már második éve üzemeltetünk olajipartörténeti kiállítá-

Részlet a szabadtéri műszaki emlékkiállításból

tást. Lovásziiban, az LT-3 tankállomás területén eredeti környezetben és eredeti állapotban ipartörténeti bemutatóhelyet alakítunk ki a jövőben, ha biztosítható lesz az anyagi háttér.

A múzeum gyűjteményeiben őriz nemcsak az olaj- és gáziparra vonatkozó, hanem a magyar ipar egészét, az egyetemes technikátörténetet is reprezentáló iratokat, fotókat, tárgyakat. A raktárakban őrzött tárgyak nagy zsúfoltsága már veszélyezteti a jó állapot tartós biztosítását. Külső segítséggel sürgősen javítani kell a raktározás minőségén. A kialakult 14 gyűjtemény óriási, egyedi információhalmozott tárol. Ezen gyűjtemények nagysága miatt folyamatban van a gyűjteményi struktúra átalakítása, és a számítógépes nyilvántartás bevezetése. Tervezzük az olajipari szaklevéltár kialakítását, melynek alapja a mintegy 600 iratfolyóméter dokumentum. Az olajipari tevékenység zalai szűkülése, a MOL Rt. tevékenységát szervezési folyamata eredménye-

ként - az utóbbi években folyamatosan - igen jelentős irathalmaz került a múzeumba. Elkezdődtek a tárgyalások a MOL Rt. irattári (adattár is) és a MOIM-archívum együttműködése érdekében. Műszaki közkönyvtárunk gerincét olajipari, gázipari és gépipari könyvek adják. A geotermikus energia, a hőbányászat tárgyi, írásos és képi emlékeinek rend-

A múzeum télen

szeres gyűjtésével máris körvonalazódik egy új gyűjtemény.

A hagyatékokból előkerült jelentős mennyiségű kézirat miatt tervezzük külön kéziratgyűjtemény létrehozását. Leraktuk az alapját az olajipari térkép-tárnak és rajztárnak. Nagyszabású, több évre elhúzódó vállalkozás az olajipari történeti cégkataszter összeállítása.

Kétévente kiírásra kerül a Történeti pályázat. Az eddig 15 alkalommal meghirdetett pályázatra

Részlet a Szt. Borbála kiállításból

összesen több mint másfélszáz dolgozat érkezett be. A pályaművek többsége értékes ipartörténeti, üzemtörténeti, gazdaságtörténeti munka és visszaemlékezés, melyek számos értékes információval,

addig nem, vagy csak alig ismert adattal gazdagították az eddigieket.

Az 1991 februárjában aláírt alapító okirattal illetve az 1991. június 24-ei bírósági nyilvántartásba vétellel létrejött a Magyar Olajipari Múzeum Alapítvány. A három alapító: Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt, Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézet, Budapest Bank Rt. 1991. október 1-jétől a két előbbi alapító jogutódja a MOL Rt., amely figyelemmel kíséri és meghatározó módon támogatja a múzeum tevékenységét. Az Alapító ok-

Részlet az ásványkiállításból

irat szerint: „Az alapítvány célja, hogy a Magyar Olajipari Múzeum (MOIM) folyamatos működési feltételeit biztosítsa. A MOIM feladata, hogy feltárja, összegyűjtse, rendezze, kiállítások keretében bemutassa a magyar kőolaj- és gázipar, valamint a vízkutatás műszaki, technikai, tárgyi, írásos és képi emlékeit; őrizze és ápolja az iparág hagyományait;

A szoborpark részlete a díszkúttal

publikációban rendszeresen népszerűsítse az iparág múltját, a kiváló szakemberek életútját, a múzeumi kutatómunka jelen eredményeit." A Magyar Olajipari Múzeumot 1992. április 1-jétől gazdaságilag,

pénzügyileg önállóan működteti a MOIM-alapítvány. Az alapítvány kuratóriuma nagy segítséget nyújt az anyagi háttér megteremtésében, a gazdasági és szakmai munkában. A bevételi forrás második

Vízűfúrási berendezések a szabadtéri műszaki emlékkiállításán

legjelentősebb tétele a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának működési és pályázati támogatása.

Az olajiparban és a múzeumi területen egyaránt nagy elismerést váltott ki az eddig megjelent négy riportkötet (Beszélgetések az olajiparról, gázipar-

BT-2 jelű mérőállomáson a MOIM kiállításának megnyitóján Bázakerettyén

ról) és a gyűjteményi részeket feldolgozó kiadványok (Papp Simon: Eletem, Fondjegyzékek stb.).

A MOIM a magyar szakmúzeumi hálózat egyik kiemelkedő intézménye. Ezt bizonyítja a szakmai munka, tudományos és kutató tevékenység, időszaki és vándorkiállítások. A kiállításokat évente megtekintő mintegy 35 000 látogatószám is jelentősnek mondható.